

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЕНГЕШ

Илму проектлени практика магъаналарын кётюрюуге аслам акъыл бёлюннгенди

Тюнеке Къабарты-Малкъаргъа РФ-ни илму эмда бийик билим беруиюно министри **Михаил Котоков** келгенди. Кесини ишчи жолочулугуну кезиунде уа ол КъМКЪУ-ну «Точка кипения» форматыни мурдорунда кенгеш бардыргъанды. Анга КъМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтурган **Казбек Кокков**, республиканы илму учреждениаларыны, бийик окуу юйлерини таматарлары, ведомстволу министрле, илмуланы докторларыны, профессорларыны къаууму, бирсиле да къатышхандыла. Тюбешиде сёз СКФО-да миллет билим беруи ара (НОЦ) ачъуну юсюнден баргъанды.

Жыйылгъанланы алларында сёлеше, Казбек Валерьевич эм алгъа Михаил Михайловичге бери келгенине ыразылыгын билдиргенди эмда Къабарты-Малкъарны Шимал Кавказда сагъынылгъан араны (НОЦ) ачылуунда сейри болгъанын белгилегенди. Анга къошулур ючюн регионну бу сферада тутхучулугу, мурдору да тийишли даражада болгъанын, аны къурауу СКФО-ну регионларында социал-экономика болумун игилендирирге себеплик этеригин айтханды.

Эсгерте кетейик, сагъынылгъан араны ачыу жаны бла башламчылык РФ-ни Президентини май указын эмда «Илму» миллет проектини жашауда бардырууну чеклериндеди. Алагъа тийиш-

лиликде уа Россей 2024 жылда илму-технология ёсюону ачыклагъан, баямлагъан илму тинтиуленни бардыруу эмда ол сферада разработкаланы айырмалы даражада хазырлау жаны бла дунияда эм айныгъан беш кыралны тизмесине кирирге керекди. Сагъынылгъан кезиуге дери кырал даражалы 15 илму-билим беруи араны ачаргъа, эндиге дери айныгъанлагъа саналып тургъанланы уа ырысхы-техника мурдорларын бютюн кючлендирирге белгиленеди.

Тюбешиде КъМКЪУ-ну ректору **Юрий Альгудов**, Бахсагдагы нейтринный обсерваторияны башчысы **Валерий Кузьминов**, Бийик-тау геофизика институту таматасы **Беккиланы Мухтар**, Къарачай-Черкесде обсерваторияны директору **Валерий Власок**, бирсиле да ала къаллай илму тинтиуле бардыргъанларыны, къайсы окуу юйле неда ара ла бла байламлык жюрюттленери, илмуда жангы эсеплерини эмда жетишимлерини юслеринден сёлешгендиле. Къонак Юрий Камбулатович университетни эм даражалы практикалы жетишимлерин эшитирге сыйлоп, аланы юслеринден соргъанды. Ректор алай бийикликлеге алимлерибизни, студентлерибизни да аспирантларыбызны искусстволу интеллект, нейро эмда нанотехнологияла жаны бла ишлерин санагъанды.

Кенгешни кезиунде

М.Котоков анда жаланда университетлени угъай, саулай да илму-билим араны къурауу эмда айныгырга онг берлик мадарланы юсюнден айтырга кереклисин эсгертгенди. Окуу юйлени, илму махмелени тюрлю-тюрлю проектде кеслерин сынарга чакъыргъанды. Аны бла бирге уа эм ахшы эсепни берлик темалагъа эс бурургъа тийишлисин, алай болса жаш тёлю да кеслерине усталык сайлауда ызланы къыйналмай белгилериклерин ангалатханды.

Андан сора да, къонак жангыз фундаментальный илму кёрюмдюлени кётюрюу бла экономиканы айнытхан тынч болмазлыгын чертип, ол кёрюмдюлени практика магъаналарыны даражасын айнытырга кереклисин белгилегенди. Аны ючюн а конкуренциягъа чыдамлы, жангы ишчи жерлени ачаргъа себеплик этерик, экономика эсеплени кётюрлюк къыйматлы проектлени жарашдырыгъа тийишлисин айтханды.

Билим беруи ара - ол илмуну, окутууну эмда индустрияны бирлиги болгъанын толу ангаларгъа чакъыргъанды. Эндиге кенгешде аны айнытырык амалланы, ызланы да бютюн тутхучуларыны юсюнден эшитирге сыйгенин чертип, тюбешиюну къурагъанлагъа, анга къатышханлагъа да ыразылыгын билдиргенди.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

Оноулашыу

Эл мюлкге урунганлагъа - бийик даража эмда болушлукъ

КъМР-ни Эл мюлк министерствосунда алгъаракъда бардырылгъан кенгешде эл мюлк товарла чыгъарычулагъа кыралдан себеплик этиюну юсюнден сёлешгендиле. Жыйылыуга республиканы Правительствоосуну Председателини биринчи орунбасары - эл мюлк министр **Сергей Говоров**, элчи - ферма мюлккени регион ассоциациясыны (АККОР) башчысы **Инал Алакаев**, Экономиканы айныгы министрствосуну Предпринимательге себеплик этиу структураланы, банклары келечилери эмда предпринимательле къатышхандыла.

Сергей Говоров, биринчиден, жыйылгъанланы эл мюлкге талай статистика шартла бла шагъарейлендиргенди. Ол билдиргенге кёре, бюгонлюкде Къабарты-Малкъарда бу сферада ишлеген юч жоуден артык организация барды. Элчи - ферма мюлккени эмда бу бёлюмде къармашхан энчи предпринимательлени саны уа жети миннге жете къалады. 2006 жылда бир мюлкно, орта эсеп бла алып тергенде, 14,5 гектар жери болгъан эсе, он жылдан сора ол 35 гектаргъа жетгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Тюбешу

Республиканы электросеть комплексине - 1,8 миллиард сом

КъМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтурган **Казбек Кокков** «Россети» ПАО-ну таматасы - «Шимал Кавказ Россетелени» онуючу **Виталий Иванов** бла Москвада тюбешгенди. Сёлешиюну эсеплерине кёре Къабарты-Малкъарны электросеть комплексине айныуна 1,8 миллиард сом инвестиция этиллиги белгиленгенди. Ол ырысхыны «Россети» къауум 2023 жылгъа дери бёллюкдю.

Бу тариф ача болмагъаны магъаналыды, ол кырал холдингни кесини ырысхысыды. Жуукъ заманда энергетикле регионну правительствосу бла Къабарты-Малкъарны ышангылы электросеть комплексине программасын жарашдырыкъдыла. Документте кёре планда бюгонлюкде ишлеп тургъан энергообъектлени тапландыруу эмда жангыларын соеу да барды, ол санда кыралны цифралы тюрлениуюну чеклеринде, - деп ангалатханды **Виталий Иванов**.

Энергетикле 1,6 миллиард сомну хайырланычулагъа деп къураулан алаша напярженилы ызланы жалчытугъа берликдиле эмда эсеплеучо при-

борланы алышындыругъа да, деп къошханды **Иванов**. Энтта да 200 миллион сомну технология къошулуугъа бёллюкдюле.

«Шимал Кавказ Россетелени» таматасы **Казбек Кокков**га электросеть комплексини къышха хазырлыгъыны юсюнден да билдиргенди. Регион филиалда къыш айлада бу жаны бла чыкыгъан ауурлукъну тап оздуругъа хазырлануу ишле тындырылгъандыла, хауа ызланы 350 километрден артыгына, оборууданиягъа, подстанциялагъа тынгылы ремонт этилгенди, башха жумушла да тамамлангандыла. КъМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъан тындырылгъан ишлени, къадалып корешиюну хайырларындан сууукъланы кезиунде хайырланычуланы жарысътмазлыкларына ышанганын билдиргенди.

Эсигизге салайык, КъМР-ни тийресинде ишин бардыргъан «Шимал Кавказ Россетель» - «Каббалэнерго» филиал Россейни он эм иги электросеть комплекни санына киреди.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну
пресс-службасы.

Парламент

Жамауат совет граждан обществону къурамлары бла байламлыкъла жюрютюрюкю

Парламентни алтынчы чакъырылыууну президиумуну биринчи жыйылыунда депутатла 30 сорууну сюзгендиле. Аны спикер **Татьяна Егорова** бардыргъанды.

3 октябрьде законла чыгъарыу баш органды кенгешин Правительствоосуну юйюнде бардырыгъа оную этилгенди. Анда «Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысын КъМР-ни Парламентини депутатлары айыргъанларыны юсюнден» соруу сюзюлюкдю. 10 октябрьде уа кезиуло пленар

жыйылыу чакъырыллыкъды. Анда депутатла законланы сюзериклери белгиленеди.

Кенгешде «КъМР-ни Парламентини комитетлерини юсюнден Болум» тинтилгенди. Контроль эм регламент жаны бла комитетни башчысыны орунбасары **Мурадин Карданов** документ комитетлени ишлерин бир низамгъа келтиргенин чертгенди. Жаланда Миллетлени ишлери жаны бла комитет анга кирмейди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жамауат совет граждан обществону кыраамлары бла байламлыкыла жүрүтүрүккү

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Депутатла федерал законланы проекттерине да кыраагандыла. Алада сөз РФ-ни Бюджет, Налог кодекслерини, борчул халда медицина страхованияны, конкуренцияны жалчытууну юслеринден барады. Башха субъектледе коллегаларыны башламчылыкларын да тингенди. Алада РФ-ни Жер кодексине тюзетиуле, юй жанууарланы иелерини жууапчылыкларыны юслеринден барады сөз. КъМР-ни законла чыгарыуучу баш органыны 2019 жылда кыз арты сессиясыны планыны проекти да сюзюлгенди.

Ахырында Татьяна Егорова КъМР-ни Парламентинде Жамауат советни жангы кыраууму кыралып башлаганын билдиргенди. Ол профильли комитет-

леге Контроль эм регламент жаны бла комитетте анга кандидатланы кыргюзторге чакырганды.

Жамауат совет граждан обществону институтлары бла байламлыкыла жүрүтүр, контролну тамамлар мурад бла кыралганы белгиленгенди. Аны кырауумуна кандидатланы спикер, ану орунбасарлары эмда комитетле кыргозтедиле (экишер адамны). Советте РФ-ни 18 жылдан тамата инсанлары кирирге боллукдула – дайым да Къ-барты-Малкъарда жашаганла. Дагыда жамауатда хурметлери жүрүрге, кырал власть органлада сынаулары болурга, Парламентни ишини энчиликлерин билдирге тийишлиди.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Эл мюлк производствону структурасында 40 процентин иели мюлккө аладыла. Ючден бирин организацияла жалчытадыла. Къалганын а КФХ-ла бла энчи предпринимательле тындырадыла.

Саулай айтханда, былтыр республиканы эл мюлккөнде 46,9 миллиард сом багыасына продукция чыгарылганды. Андан 14,9 миллиардын КФХ-ла эмда энчи предпринимательле бергенди.

Ярмарка

Малланы, кыанатлыланы, жемишлени кып тюрлюлюгю

Кып болмай «Прохладенская» биригиуну кырмауу комплексинде алтынчы кере «Прохладенская ярмарка-2019» деген кырмауу бардырылганды. Мында битимчиликте, терек бахчылыкыда, малчылыкыда хайырланылган эл мюлк техниканы, малланы, юй кыанатлыланы, мирзеу урлукыла, терекчиликни тюрлю-тюр-

лыкыла болгандыла. Анга кыраарга, Къ-барты-Малкъарны келечилеринден сора да, Дагыстандан, Шимал Осетиядан, Чеченден эм Ставрополь крайдан да кыпке келгенди.

Быйыл анга Москвадан, Краснодар, Ставрополь, Пермь крайдан, Ростов, Киров, Воронеж областыдан эм Къ-барты-Малкъар-

Эл мюлккө урунганлага - бийик даража эмда болушлук

Ол санда асламысы (10,4 миллиард сом) битимчилик, кыалганы уа малчылык продукцияны сатыудан келгенди.

Дагыда озгъан жылда мирзеу-ден эмда кыдурудан – 1128,1, тахта кыгетледен – 470,4, картофдан – 182,9, жемишледен бла нанчыкыладан – 257,2 минг тонна чыгарылганды. Бу кырмауу-дю-лени 15-40 процентин КФХ-ла бла предпринимательле жалчытхандыла. Сютноу бла этни юсюнде айтханда, былтыр быллай мюлккө аладан кып кыалмай 87 эмда 30,4 минг тонна чыгарылганды. Ол а республикада битеулю тийишли кырмауу-дю-леде 18 эм 28 процентни алады.

Энди ишлеп башлаган фермерлеге эмда юйор мюлккөге себеплик этиу программала бардырылып башланганлы бери алага битеу да 1293,3 миллион сом багыасына болушлук берилген билдиргенди Сергей Говоров. Андан кып кыалмай 229 миллион сомну республика бергенди, кыалганы уа кыралны бюджетинден бёлюнгенди. Аны хайырын 1360 адам кыргенди. «Ишлерин кып болмай башлаган фермерле алган бир грантны орталык ёлчери - 633,3, юйор

мюлккени уа - 2269,6 мингшер сом болганды. Аны хайыры бла 1688 жангы ишчи жер кыралганды», - деп белгилегенди министр.

Быйыл битеу эл мюлк бёлюмге 1,867 миллиард сом багыасына себеплик этиллиди. Андан кып кыалмай 345 миллиону сагынылган мюлккөге эмда эл мюлк кооперацияны айнытууга жибериллиди. Ол санда бириккен субсидия бла да 207,4 миллион сом бёлюнүрүккю.

Ызы бла республикада фермерлени ассоциациясыны ишини, борчларыны юсюнден аны башчысы Инал Алакаев кысха айтханды. Ол билдиргенча, бу биригиуну баш борчу - анга кирген мюлккени эмда предпринимательлени сейирлерин кыруулауду, алага не жаны бла да билеклик этиуду. Кыралдан субсидия неда грант алырга сюйген фермерге тийишли документлени хазыраган кыянын болуусун белгилеп, АККОР алага бу жаны бла да болушурга хазыр болганын белгилегенди ол.

Эл мюлккө кырамышхан предпринимательлеге бирде ишге кредит да алмай болмайды. Алай бийик процент ставкала, залогга

кыоярча ырысхы болмаганы, аслам документ жарашдырырга кереклиси андан кыпленни юркютеди. РФ-ни АККОРУ уа Россельхозбанк бла келишип, Ассоциацияга киргенледе жеңил онгла берилрча мадар этгенди. Алакаев айтханга кыре, быйыл июлдан башлап банк энчи алага деп сынам халда талай регионда учуз багыасы бла берилген кредит программала жарашдырганды.

Сёз ючюн, кезиулю сабан ишлени тамамлауга 1-5 миллион сомну бир жылга дери 4,5 процентге алырга боллукду. «Микро-АПК» деген программаны хайыры бла уа 5 миллион сомну юч кюнню ичинде береди. Кесин да артык кып документ сурамай алай.

Аны хайыры бла бюгюнлюккө ол регионлада 700 миллион сом багыасына юч кюзден артык кредит берилгенди. «Жарсыуга бизни республика программга энтта да кирмегенди. Алай жууук кезиуде бу жаны бла ахшы тюрленуле болуруна уа бек ышанабыз», - деп белгилегенди ол.

Эл мюлккө урунган адамны кыяйнына бага берирге, даражасын кытюрюрге кереклисине да эс бурганды Инал Алакаев. Аны оюмуна кыре, тири кырамышханланы, иги жетишимле болдурганланы саугалауу юсюнден да сагыш этерге керекди.

КФХ-лага эмда предпринимательлеге кыралдан кыаллай болушлук берилгенни юсюнден экономиканы айнытуу министрни орунбасары **Ольга Белецкая**, «Къ-барты-Малкъар Республиканы айнытуу Корпорация» АО-ну башчысы **Чочайланы Ахмат**, республикада предпринимательствого аликлик этиу араны таматасы **Зилем Кайсинов**, Эл мюлк министрствону финансла, экономика эмда АПК-га кыралдан болушлук беруу бёлюмюню башчысы **Ирина Кулакова**, Россельхозбанкны эмда Сбербанкны келчилери да билдирген эдиле.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

люлери бла шагырейленирге онг болганды.

Анга КъМР-ни Правительствоосуну Председателини биринчи орунбасары, эл мюлк министри **Сергей Говоров**, КъМР-ни промышленность эмда сатыу-алыу палатасыны таматасы **Хасан Гукетлов**, Прохладна муниципал районну администрациясыны башчысы **Андрей Журавлёв**, Прохладна сахар округну администрациясыны башчысы **Игорь Тараев** эм «Прохладна» биригиуну таматасы **Владимир Дешев** кыатышхандыла.

Бу жол ярмаркада эл мюлккө урунганланы эмда аны башха бёлюмлеринде кырамышханланы да сейирлерин бурурча кып жангычы-

дан эллиден аслам компания кыатышханды. Алары санында «Нью-Тон», «АгроМаш-Трейд», «Сармат», «БДТ-Агро», «Большая земля» биригиулени, «МТЗ-Ставрополь» сатыу-алыу юйю, «HARVEST» суу сугъарган машинала чыгарган заводну эмда башхаланы сагынырга боллукду.

Андан сора да, мында кыумалы атла, кыойла, эчкиле, баппушла, кызала да кыргозтолгенди. Жемиш, нанчык терекчилик, урлукыла, ветеринар препаратла эм башха затла да кимни да сейирин бурдурурча эдиле.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

ЖЫЙЫЛУУ

Көп фатарлы юйлени жангыртыр ючюн төлеуле жыйыуда башхалыкыла жер-жерде алай уллу некдиле?

КЪМР-ни Жамауат Палатасыны пленар кенгешинде бизни республикада көп фатарлы юйлеге тынгылы ремонт этюу программаны юсюнден сөлөшингенди. Жыйылууга бу ишни тамамлау жаны бла регион операторну башчысы **Артур Шогенов**, инфраструктура эмда цифралы айнытуу министрни орунбасары **Жамболат Гасташев**, районланы бла шахар округланы жер-жерли администрацияларыны эмда талай ведомстволаны келечилери кытышандыла.

тыра – 125,2 миллион сом кьоратылганды. Аны хайырындан битеу да 80 юйге ремонт этилгенди. Быйыл а, ал тергеулеге кере, 221,8 миллион сом жыйыллыкды, анга да аллай бир юйде мадар этиликди.

Программа бардырылып башланган күндөн бери аны баш чуруму – адамладан төлеуле жыйыуду. Сөз ючюн, биринчи жыл пландан жаланда беш-алты проценти толтурулганды. Ангылатуу иш тири бардырылганы, регион оператор да кыты болганы себепли бурунгу жылда

округда уа төлеуле жыйыу бек осалды, деп чертгенди ол.

Болумну тюрлендирир умутда регион оператор даулау ишни тохтаусуз бардырады. Аны чеклеринде фатарланы иелерине 187 миң эсгерти жиберилгенди, сөдлеге уа 252 миллион сом багъасына 20 миңден артык заявение берилгенди. Алты миңден артык адам борчларын кезу-кезу жабарча аны бла келишим этгенди. Аны хайырындан да 73,5 миллион сом жыйыллыкды.

Көп фатарлы юйлеге тынгылы ремонт этюу программаны болжалы 2014-2043 жылла бла чекленди. Бююнюлүкде анга 2228 юй киреди. Ол неда бу кезиуде аладан кыйсыларын жангыртырга кереклисину оюуу кылай этилгенини, анга неллай бир кьоратылганыны, ишни тамамлаганланы эмда алагъа кез-кылак болганланы юсюнден регион операторну башчысы **Артур Шогенов** билдиргенди. Ача заманында, кеси да толусулмай жыйылмаганыны хатасындан сагынылган программада кысха болжаллы подпрограммала кьурарга тошгенин да айтханды.

Аны ючюн ишле да ача келгенге кере бардырыладыла. «Сөз ючюн, программа бла 2020 жылда 700 миллион сом жыйылгыра керек эди, алай биз а жаланда 210-220 миллион сом келирин сакълайбыз. Аны ючюн муниципалитетле бла келишип, бир талай объекти жангыртуу арта кьоргарга тошерикди», - деп белгилегенди ол.

Артур Шогенов подряд организацияланы ишлерине контролюн юсюнден кысха айтханды. Жамауат палатаны келечилерини бу жаны бла кытырак болурга керекди деген эсгертилерине да кылак салганды.

Жамболат Гасташев а, программа бардырылып башланганлы бери төлеуле юлчечи бир да кьоторюлмегенин эсге салып, энди аны эм азындан инфляцияны ёсююне кере тюрлендирип башларга оюу этилгенин, КЪМР-ни Инфраструктура эмда цифралы айнытуу министрствосунда тийишли иш бардырыла турганын билдиргенди. Министрини орунбасары республикада жашау журт фонду тийишдириуну, кьоранчланы азайтырга кереклисину, этилген ишле ючюн жууаппылыкны кючлендириуну юсюнден да сөлөшгенди.

Кенгешни ахырында КЪМР-ни автомобиль транспоруда эмда жол мюлкде урунганланы профсоюзуну башчысы **Анна Головатенко** палатаны кыауум келечисин ведомстволу грамотала эмда ыразылык кыагытла бла сауугалаганды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Палатаны эконоимканы айнытуу, предпринимательствога себеплик этюу эмда жашау журт-коммунал политика жаны бла комиссиясыны башчысы **Владимир Павленко** бу программа кылай бардырылганы бла шагърейлендиргенди, кемчиликени да туура этгенди. Ол айтханыча, бурунгу жыл тийишли ишлеге көп кыалмай - 112, был-

төлеуле ючден бири жыйылганды, былтыр – 42, быйыл биринчи жети айны ичинде уа – көп кыалмай 55 проценти. Бу жаны бла Май, Чегем эм Прохладна районлада, сора Нальчик бла Прохладный шахар округлада тирирек болганларын белгилегенди **Владимир Павленко**. Бахсан бла Элбрус районда эмда Бахсан шахар

Курсла

Билимни ёсдюрюу - алгъа барыуну тутуругуу

Көп болмай КЪМКЪУ-ну информатика, электроника, робототехника эмда физика, математика институтларындан 80 студент ITV/AxonSoft компанияны программированиядан курсларына айыргъан тестированиясина кыатышхандыла. Тамблагы ююнню информация технология жаны бла специалистлери бир сагыт бла жарымны ичинде алагъа берилген ишлени тамамларга керек болгандыла.

Бу тестирование студентлени билимлерин кьоргозторча ахшы себепликди. Эсеплеге кере, эм игиле курслада окургуа эм ITV/AxonSoft фирмада стажировканы ётерге чакъырыллыкдыла, деп билдиргенди компанияны IT-инфраструктура жаны бла бёлюмюно таматасы

Мамчуланы Рамазан. Курсла ыйкыгъа бир кере КЪМКЪУ-ну бизнес-инкубаторунда ITV/AxonSoft фирманы офисинде бардырыллыкдыла. Дерселе, лекцияладан сора да, практика жанына да аслам эс бурулукъду. Курсланы ахырында, контроль тестированианы эсеплерине кере, эм игиле стажировкага сайланырыкдыла. Мында аланы программирование жаны бла ишлерге юйретирикдиле, ызы бла урунурга онг да табыллыкды.

Мамчу улу айтханга кере, фирмада иги иш хакъ төленеди, специалистча ёсерге амал да барды. Жыл сайын ала отузга жууук адамга урунурга болушадыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

КЪМР-ни Жамауат палатасында гражданны приёмга алыуну графиги

Приёмну бардыргъан КЪМР-ни Жамауат палатасыны келечисини тукуму, аты, атасыны аты	Приёмну кюнлери	Приёмну заманы	Соруулары болгъанла эмда алгъадан жазылып приёмга келиликле бу телефон номерлеге сөлөшсинле
Бердов Хазратали Александрович , КЪМР-ни Жамауат палатасыны председатели	Бараз кюн	10.00-13.00	8(8662) 77-69-93
Атталаны Жамал Жабирович , КЪМР-ни Жамауат палатасыны председателини орунбасары	Орта кюн	14.00-16.00	8(8662) 77-68-23
Федченко Людмила Михайловна , КЪМР-ни Жамауат палатасыны председателини орунбасары	Геуюрге кюн	14.00-16.00	8 (8662) 77-68-23
Нахушев Заурби Ахмедович , Россей Федерацияны Жамауат палатасыны келечиси	Баш кюн	15.00-17.00	8 (8662) 77-27-46
Дьяченко Анна Васильевна , КЪМР-ни Жамауат палатасыны аппаратыны таматасы	Баш кюн	11.00-13.00	8(8662) 77-67-62
Билим беруу, илму, жаш төлю, туризм эм спорт жаны бла комиссия, председателъ – Дадов Исмет Абузерович	Айны биринчи баш кюнню	15.00-17.00	8(8662) 77-28-44
Социал политика, саулуку сакълау эм экология жаны бла комиссия, председателъни орунбасары – Шинкарёва Наталья Петровна	Айны биринчи геуюрге кюнню	15.00-17.00	8(8662) 77-27-46
Экономика айнытуу, предпринимательствога билеклик этюу эм жашау журт-коммунал жаны бла комиссия, председателъ – Павленко Владимир Порфирьевич	Айны биринчи бараз кюнню	15.00-17.00	8(8662) 77-28-44
Граждан обществовну институтларын айнытуу эм жер-жерли самоуправление органла бла байламлыкыла жюрютоу жаны бла комиссия, председателъ – Гуппойланы Тимур Борисович	Айны биринчи орта кюнню	15.00-17.00	8(8662) 77-27-46
АПК-ны эм эл тийрелени айнытуу жаны бла комиссия, председателъ Колесников Юрий Александрович	Айны экинчи баш кюнню	15.00-17.00	8 (8662) 77-27-46
Законлукъну тутуу, адамланы эркинликлерин сакълау, коррупцияга кыажуу эм ОНК-ла бла байламлыкыла жюрютоу жаны бла комиссия, председателъ – Бажев Доти Мустафович	Айны экинчи геуюрге кюнню	15.00-17.00	8(8662) 77-45-43
Маданият эм асламлы басма органла жаны бла комиссия, председателъ – Кудаев Владимир Жантемирович	Айны экинчи бараз кюнню	15.00-17.00	8(8662) 77-27-46

ПРОЕКТ

Изи төрелени кыайтарыгъа алланып

Бу кюнде Нальчикде «Россейни маданияты» деген федерал программаны чеклеринде ишлеген «Россейни халкъларыны миллет адабиятларына болушлук этюу» проектни келечилери Мечиланы Казим атлы библиотекада Кыабарты-Малкъларны, кшоншу республикаланы да литераторлары бла тубешгендир. Аны Басма эм кепчюлюк коммуникациялары федерал агентствосу бла Кыабарты-Малкъларны Жазыучуларыны союзу кырагандыла.

Бу проектни жумушларын толтурган биригуну бизни кыралда жашаган халкъланы жюз бла жарымгъа жуугуну тилле-

Китابلаны презентацияларын Москвада, Кыазанда, Нижний Новгородта да этгендиле. Нальчикде Мечиланы Казим атлы библиотекада барган тубештиге антологияланы чыгъарыгъа кыйын салган позте эм кечюрючюле келгендиле: «Бирикдилген гуманитар издательствону» бу башда айтылган антологияланы да редактору Максим Амелин, адабиятчы, сценарист М. Горький атлы адабият институту доценти Виктор Куллэ, Михаил Липкин эм кесаматчы, Кыазанда РАН-ны илму арасында лабораторияны таматары Алексей Саломатин. Кенгешге Кыарачайдан абазин поэт, жазычу

да, биз ол жаны бла атлам этерге керек эдик бир бирге. Регионлада жыйырма жылдан бери орус тилде аз эшитилген адабиятланы халларын, ала кылай торленгендерин, миллет жазычула нени юсюнден сагъыш этгенлерин ачыкларгъады муратыбыз. Кечюрмечилик иш а кепюрчады бир бирге.

Россейде, орусладан сора да, жоюден аслам жазыулары болган миллет барды. Аладан алтмыш тенглиси китап, журнал, газет чыгъардыла, суратлау чыгъармала жаздыла, сахна оюнла саладыла, жырла тагъадыла. Ол кыралыбызны байлыгыды. Миллет адабиятлагъа жангы кыары берип, аланы ауазларын кенг эшитдирип, аны юсю бла кеп миллетли Россейни культураларын бирлешдирек, жаланда ол заманда саклаялыккъыбыз тюрлю-тюрлю тилдеде жазылган адабият чыгъармаланы энчиликлерин.

Солдан оннга: Алексей Саломатин, Максим Амелин, Виктор Куллэ, Михаил Липкин, Беппайланы Муталип.

полковник, назму-чу Залимгерий Мирзоев, Нальчикде «Союз» атлы партия организацияны секретары Алёна Чернова эм башхала селешгендиле. Ала бу программаны кырагандыла, аны чегинде миллет адабиятлагъа болушлук этюуну баш ишге санаган жамаут кулукчулагъа, жазычулагъа да ырызлыккъыбыз айтагандыла.

Кюнню экинчи жарымында уа кыонаккъа, тубештиге келгенде да кечюрмелерин, келерини назмуларын да окугъандыла. Тюрлю-тюрлю тилдеде – орусча, малкъларча, кыабартыча, чойютча, абазинча, осетинча... – мудах, жарык назмула да айтылгандыла. Максим Амелин бизни республика, табийгъат окуяна, алагъа жарык тубегенине, бютюнда мында адамла назмуланы былай сойгенлерине кыуанганын билдиргенди.

Ненча миллет бар эсе да жер юсюнде, аланы хар бирини кесини тили, адеги, тереси, жашау халы, кийими, ийнаныуу, тилеги барды. Быллай тубештиле адамлагъа, халкълагъа, бир бирлерин иги таныгъа, ангыларга себеплик этедиле. Адабиятны магънасы да башха тюрлю ачыкъланыды – ол миллет жетишилени кюзюсю болганлай кылады.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.
Сураатланы Элина
КАРАЕВА алганды.

Мастер-класс барган кезиуде.

ринде жазылган чыгъармаладан юч антология жарашдырылып, орус тилге кечюрюлюп, китап этип чыккъанды. Биринчиси – «Россейни халкъларыны бюгоннго адабиятларыны антологиясы. Поэзия», экинчиси – «Россейни халкъларыны бюгоннго адабиятларыны антологиясы. Сабий чыгъармала», ючюнчюсю – «Россейни халкъларыны бюгоннго адабиятларыны антологиясы. Проза».

Назму китапха ал сёзю Россейни Президенти Владимир Путин жазганды. Сабий чыгъармалагъа РФ-ни Федерал Жыйлыууну Федерация Советини председатели Валентина Матвиенко, халпарла китабына да – РФ-ни Президентини культура жаны бла советниги Владимир Толстой.

Лариса Шебзухова, Север Осетия-Аланиядан «Ираф» журналны баш редактору Эльбрус Скюдтаев, анда проза бёлюмню редактору Васо Малиев кыатышхандыла.

Жыйлыууну КъМР-ни Жазыучуларыны союзууну правленини председатели Беппайланы Муталип ачханды. Ол жыйылгандыла келген кыонаккъа бла танышдырганды. Ызы бла сёзю Максим Амелинге бергенди. Ол бу программа 2016 жылдан бери ишлегенин белгилегенди. «1990-чы жыллада кырал система бузулганды, миллет адабиятлагъа уллу эс бурунганды деп киши да айталлык болмаз. Ол а кеплени излемлериди. Эртте-кеч болса

Тубештиге келгенде.

Бир бирни ангылар ючюн а жазгъаныбызны орус тилге кечюрюу сыналган амалды. Сёзю ючюн, Кыулийланы Кыайсынны, Расул Гамзатовун, кеп башхаланы да дуниягъа сойдоорген орус тил болганды. Бусагъатда кечюрюу жаны бла онгла излейбиз. Автор кечюрме ючюн кеси телерге керек тююлдо – алай фонд кырагъа нейдя бу культура жаны бла ишлеген фондладан болушлук излерге керекбиз», – дегенди ол. Аны ызындан Виктор Куллэ

рыча, ызы бла орус тилде кечюрме-нича окугъанына жыйылгандыла сойюп тынгылагъандыла. Бизден КъМР-ни халкълар поэти Гуруланы Салих, Шимал Кавказ культура институту доценти, культурология илмуланы кандидаты Людмила Шауцукова, КъМР-ни культурасыны сыйлы кыулукчу-су, поэт Моттайланы Светлана, «Горанка» газетни баш редактору Зарина Канукова, отставкадагы

ПРОФЕССИОНАЛЛА

Сабий аллына чабып келгени анга неден да багъалыды

Быйыл Нейтрино элни орта школуну мектепге дери бёлюмюню юйретиучюсю Ризаланы Александра Л.С. Выготский атлы стипендияланы бла грантланы Битеуроссей эришиуюно алчыларыны санына киргенди. Конкурсну «Рыбаков Фонд» жандаурулук организация бардырганды, школгъа дери билим берууде фахмулу специалистлени ачыкларча, бюгоннго педагогика сынамланы хайырлангырча, кенг жарча.

Александра Львовна Нальчикденди. Орта билим алгъанындан сора Кыабарты-Малкълар кырал университетте киргенди. Аны жюреги излеген психология факультет мында жокъ эди, юйден узак кетерге уа кыыз соймегенди.

Алай бла ол «Социал иш» ызда тохташханды. Магистр даражаны алып, «Социал педагогика эм психология» специальность жаны бла аспирантураны таусханды. Ол жаны бла ишлерча педагогиканы, психологияны, социал правону эм энчи предметлени окургъа керек болганды.

Артдаракъ Александра эрге чыккъанындан сора аны баш иеси Джембулат Эльбрус тийресинде канат жолгъа ишге

тохтайды да, ала Нейтрино элге кечедиле. Ала анда онбир жыл жашап келедиле.

- Джамбулат Эльбрус элде туугъанды, ёсгенди, ол таулары жаныча кереди, - деп халпардыды Александра Львовна. - Бу тау жерлени мен да сойгенме. Бусагъатда ол «Курорт Эльбрус» акционер обществода инженерди, мен а жети жыл сабий садда юйретиучю болуп ишлейме.

Биздеги группала башха-башха жыл санлыладыла, аны себепли балаланы хар кыаууму бла энчи кюреширге керекди. Хау, аланы хар бири да кесича сейриди: тынчлары, сиркиулери да бардыла, алай ала бла бир тилли болалама.

Гитчеле бла ишни педагог бек жууалгыгъа санайды. Аланы жыл санлыладыла керюрету методика да тюрлю-тюрлю болады. Александра Львовна инновациялы технологияланы хайырланады, алай юйрету процесде терели амалланы да унутмайды.

Алай жыйымдык методика сабийлени не жаны бла да айныуларына себеплик этеди, дейди ол. Аны юйрету кылыгы жаланда урунууда кыуалмаганды: юйде ол юч баланы анасыды. Вузда алгъан усталыгы кыайсы болумлада да билим хазнасына

таньыргъа онг береди. Ол тюрлю-тюрлю психология техникаланы да жашауда бардырады.

Биз андан ишингден жюрек ырызлыккъыбыз табамыс деп соргъаныбызда, ол ишкесиз хау деп жууалгайды. «Алай, - деп белгилейди ушакъ нёгерим, - ол аслам кюч-кыары излейди, бирде бек арыйса. Сабий санга чабып келген кезиу а бек магъа-

ала бла бир элде кеп жылладан бери жашаган халкъланы адет-терелерине, миллет кийимлерине энчиликлерине тюшоендиле. Юйретиучю жашчыккъа, кыызчыккъа бла бирге башха кийилген затланы гитче музейин да кыраганды. Бусагъатда аны группасында 4-7-жыллыкълардан 16 сабий барды, ол ала бла тамата жыйымдык кыауумну программасына керю ишлейди. Ол кеси уа энди бардырылыккъы «Жылыны юйретиучюсю» деген эришиуге кыошулур умутлуду.

Ризаланы юч сабийлери да школчуладыла, «Эльбрус» ансамблини кыауумунда миллет тепсеулге юйренедиле, фестиваллагъа, эришиулеге кыатышдыла. Андан сора да, тау-лыжалагъа сейрлерни уллуду. Александра Львовнаны ишден бош заманында жюрек излемни уа алмаз живописиди. Жолоучулукну да ол бек жаратханы себепли юйоруу бла бирге солугъа терк-терк чыгычуудула.

- Жашау муратларыбыз бек кеплюду, - дейди ол ушагыбызда, - алай аланы юсюнден алгъандан айтып туруу дурус болмаз...

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

Жангы юйор

Жарык умулларыгыз толсунла!

Бу кюнледе **Байчеккула-ны Марат** бла **Биттирланы Олеся** юйор ктурагандыла. Сиз жангы жолда ал атламла этдигиз, ала насыплы, кыуанчлы болсунла, хар этген муратыгыз толсун, саулыкда-эсенликте толу юйорю болуп жашагыз.

Марат бла Олеся, экигизни да нюрюгюз, жорек ачык-

лыгыгыз барыбызны да айтып айтмазча жылытханды, ол тазалык сизден ёмюрледе да кетмесин. Сюймеклики алаамат жилтини накът-налмас жылтырагъанлай, къадырыгызны жарыта, арагызда сакъланганлай турсун!

Сизге уллу хурмет бла, тенгле, жууук-ахлула.

ФЕСТИВАЛЬ

Къумукъланы Магометни «Минги Тау» фильми да кёргюзтюллюкдю

Кинона бла телевиденияны «Кунакы» деген ачык фестивали 5-9 октябрьде Нальчикде ётерикди. Оночюнчю Север-Кавказ фестивалыны жюрисине РФ-ни Кинематографистлерини союзуну келечиси Евгений Голынкин таматалык ётерикди.

Форумну чеклеринде бирненча мастер-классла да бардырыллыкдыла. Сёз ючюн, «Кыргызфильмни» директору, продюсер, оператор-постановщик, кинорежиссёр Айбек Джангазиев постановщиклеге къалай ишлерге

кереклисине юсюнден хапарларыкъды. Андан сора да, ол алада кинону энчиликлерини юслеринден айтырыкъды.

Евгений Голынкин да документли фильми баш жигити бла байламлыкны къалай ктуаргъа кереклисине эм «автор кино» деген сёз тутушну кёпле тюз ангыламагъанларыны юслеринден кесини оюмун туура ётерикди. РФ-ни Кинематографистлерини союзуну келечиси, киневед Григорий Гиберт кинематограф къалай жаратылгъаныны, аны жанларыны бла тюрлю-

лерини юслеринден лекция берликди.

Фестиваль кюн сайын Кырал концерт залда бардырыллыкды. Конкурс ишлеге анда ктуаргъа онг барды. Анда дагыда Къабарты-Малкъардан жаш режиссёрла Къумукъланы Магометни бла Андзор Емкужну «Минги Тау» эм «Невиновен» деген фильмлери да кёргюзтюллюкдюле.

Къарау эрттенликде 10 сагъатда башланарыкъды.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

ЛОТЕРЕЯ

Нальчикчи сегиз миллион сом къытханды

Белгили болгъанчы, бу кюнледе Нальчикде жашагъан биреулен шахарны «Рапидо» деген лотерей билетни сатып алгъанды. Оюнну 3620 тиражыны ахыр эсебине кёре, ол 8 миллион 204 минг 784 сом ахча къытханды.

Билетни багъасы 150 сом эди. Нальчикчи анда 3, 16, 17, 4, 15, 2, 19, 18 эм 4 тарихлени

сайлап белгилегенди. «Спортлотону» пресс-службасы билдиргенге кёре, адам алыкын аланы Москвада лотерей араларына къытхан ахчасын алыргъа деп сёлешмегенди.

Къабарты-Малкъарда быйыл миллиондан аслам сом къытхан биреу болгъанды. Битеу да Шимал Кавкъада ол онтогъузунчуду.

Ставропольда жашагъанларыны насыплары бегирек тутады быллай лотереяланы юслери бла. Экинчи жерде РСО-Аланияда. Чечен Республикада быйыл экеулен къытхандыла. Къабарты-Малкъарда бла Дагъыстанда уа бирер адам болгъандыла быллай уллу ахча къоллу.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 5. Хар кимни да кёкде аллай барды дейдиле . 6. Бир зат ётерге таукел болуу . 9. Тиширю омакылыкыгъа жюрютген зат. 10. Анга таушсуз ушок дегендиле, арболет. 11. Иги кылыкыгыга тёрели зат. 12. Къагъанакыга тиш чыкыгъанда таулула этиучю аш. 16. Жан ауртуса, жорек алай болады. 18. Кышда сабийле учуучу жер. 19. Тюрмеде туруу. 20. Зорлук сынагъан. 21. Заманын бир иш бла ётдюрюу. 22. Кавказ миллет. 25. Къоркютуу. 30. Бизде тёрели хантус. 31. Ичи не юсю бла суу баргъан зат. 32. Кесин жюрютюу марда. 33. Алгын от этгенде керек зат. 34. Жегилген ёгюз боюнун бо-

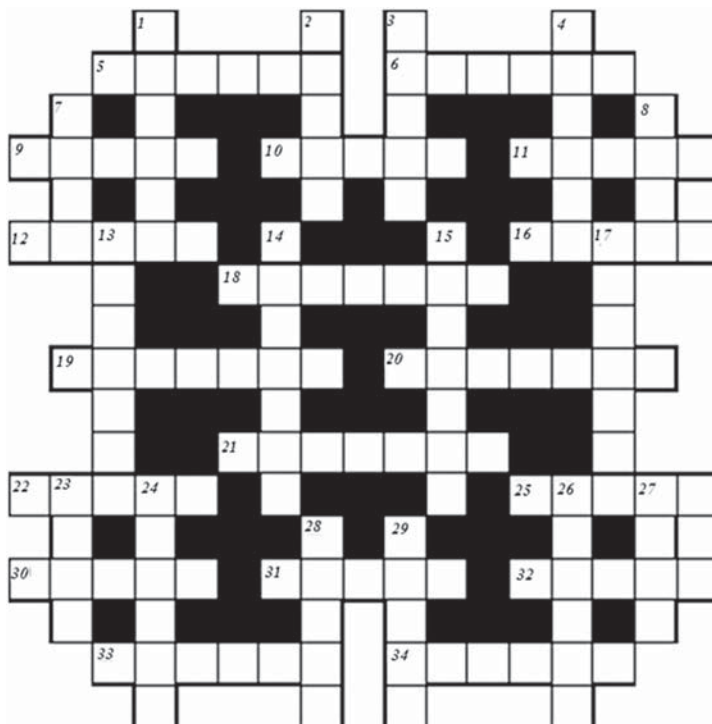
юнсадан чыгъармаз ючюн, боюнса-ны кыйырында тешигине сугулуучу таякчык.

ЁРЕСИНЕ: 1. Намазчыны суулугу. 2. Кёп билгенге, билгичлиги болгъаннга айтадыла алай. 3. Аны бла кесичю затны жютю этедиле. 4. Орус межгит. 7. Андан гыржын этедиле. 8. Аны чыбыкъдан эшедиле. 13. Календарь. 14. Къачханны ктууанчы. 15. Хата иш. 17. Сабийсиз адам. 23. Аягы болгъанны ... да болады. 24. Аман кылык. 26. Аш этиучю. 27. Къара киштик аллынг бла ётсе, аманды деген оюм. 28. Эсгермеле этиучю. 29. Къулак, жорек да ктууандырыучу.

ГАЗЕТНИ 113-чю НОМЕРИНДЕ (20 СЕНТЯБРЬ)
БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

ЭНИНЕ: 3. Мыдых . 8. Фырғауун. 9. Къантулук. 10. Дастархан. 14. Олтан. 17. Къанлы. 19. Гыранча. 21. Атауул. 22. Аякылау. 23. Азиат. 24. Окъсуз. 25. Сантим. 28. Арслан. 30. Алдагъан. 31. Алтын. 32. Таула. 35. Табасаран. 38. Сынчылау. 39. Ырхымлау. 40. Сарын.

ЁРЕСИНЕ: 1. Хыянат. 2. Къыркъар. 4. Сымарау. 5. Къуран. 6. Антау. 7. Сууаплык. 11. Акмакъ. 12. Байламлык. 13. Баразалау. 15. Чыранла. 16. Ачыкылау. 18. Отлау. 20. Жалау. 26. Талпыны. 27. Балас. 29. Салтыран. 33. Жаула. 34. Тасха. 36. Агуман. 37. Алысын.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор

АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зухура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басмагы эм асламлы информацияны эркиниклерин кыруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагы «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 33

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Тикаланы Фатима - дежурный редактор; Кетенчианы Зульфия, Кучукланы Сафият - жууаплы секретарыны орунбасары; Гельяны Валентина - (1,2,3,11-чи бетле), Ахкёбекланы Жаннета - (4,10-чу бетле), Зезаланы Лида - (9,12-чи бетле), - корректорла.

Тиражы 1467 экз. Заказ № 881 Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспек, 5

электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru